

Handläggare: Stefan Prucha
Telefon: 08-508 290 27

Till
Kommunstyrelsen

Bekämpa våldet och främja en ny supporterkultur kring idrotten.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande

1. Kartläggning och plan för att skapa trygghet och stävja våldet kring idrottsevenemang i Stockholm godkänns.
2. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att avtala med Storstockholms brandförsvarsförbund avseende överföring av ansvar för Program Supporter till idrottsnämnden

Irene Svenonius
Stadsdirektör

Staffan Ingvarsson
Stabschef

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade den 7 november 2007 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att genomföra en utredning och lägga fram en plan med åtgärder som skapar trygghet och stävjar våldet kring idrottsevenemang i Stockholm.

Sammanfattning

I tjänsteutlåtandet redovisas vad som idag görs inom det område som allmänt benämns idrottsrelaterad huliganism. Denna företeelse är nästan uteslutande kopplad till fotboll. Viss huliganism har dock i mindre omfattning förekommit i anslutning till annan idrottsverksamhet och då ishockey och bandy.

I tjänsteutlåtandet beskrivs också den firmakultur som oftast är upphov till våld och andra ordningsstörningar som kan ske före, under eller efter matcher. I tjänsteutlåtandet redovisas också ett antal åtgärder – både kortsiktiga och långsiktiga – vilka syftar till att motverka olika former av ordningsstörningar i anslutning till fotbollsmatcher.

Huliganism är i grunden ett socialt problem. För att stävja den krävs att det långsiktiga arbetet som idag bedrivs av olika myndigheter och ideella föreningar fortsätter och utvecklas.

Stadsledningskontoret anser att mycket av det arbete som idag bedrivs av myndigheter och föreningar till övervägande del är ändamålsenlig.

Insatserna från myndigheter och det civila samhället måste dock synkroniseras effektivare. Stadsledningskontoret föreslår att ansvaret för samordningen flyttas till idrottsförvaltningen som har breda och fortlöpande kontakter med idrottsrörelsen.

För att skapa trygghet och stävja det konkreta problemet med våldet kring specifika idrottsevenemang i Stockholm anser stadsledningskontoret att större krav ska ställas på fotbollsklubbarna. Idag finns redan de verktyg som behövs för detta. Ny lagstiftning från och med 1 april 2009 kommer också att förbättra möjligheterna att vidta konkreta åtgärder.

Ärendet

Detta ärende har utarbetats inom stadsledningskontorets stab i samråd med idrottsförvaltningen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

De senaste åren har det idrottsanknutna våldet ökat i Stockholmsområdet, men också i övriga Sverige. Stockholms stad, andra berörda kommuner i området, klubbarna, polisen och samhällets övriga aktörer behöver ta ett samlat grepp för att säkra tryggheten kring idrotten och stävja våld eller annan ordningsstörning.

Supportervåldet har bidragit till att färre människor väljer att följa sitt favoritlag på plats på läktaren. Fotbollsklubbarnas publiksnitt är lägre än föregående år.

Klubbarna och supporterföreningarna har ett stort ansvar för situationen, och det är de som måste vara ledande i arbetet med att skapa en trygg och trevlig miljö kring sina egna evenemang.

Men det idrottsanknutna våldet håller sig inte bara till och kring arenorna vid match. De senaste åren har det dessutom spridit sig långt utanför evenemangen. Det är inte ovanligt att klubbarnas så kallade firmor stämmer träff för att slåss helt oberoende av om det är match. Dessa slagsmål sker då på helt andra platser än i anslutning till idrottsarenor.

Våldet och skadegörelsen medför också stora kostnader för enskilda medborgare, för polisen och för Stockholms stad.

De större klubbarna i Stockholmsområdet arbetar sedan länge tillsammans med flera offentliga aktörer för att förhindra våldet. Samarbetet med Fotbollsalliansen, Stockholmsalliansen, supporterpolisen och fältassistenter är angeläget och har gett många positiva resultat. Klubbarnas initiativ att själva övervaka sina supporterklackar genom att använda arenornas kameror är också ett viktigt steg i rätt riktning.

Men arbetet har tyvärr hittills inte varit tillräckligt framgångsrikt. Med tanke på de omfattande investeringarna i idrotts- och evenemangsanläggningar i Stockholmsområdet de kommande åren, måste tryggheten kring idrotten förstärkas. Idrottsinvesteringarna i Stockholmsområdet måste leda till en ny positiv supporterkultur.

Definition av fotbollsrelaterad huliganism

Vid sidan av de mer generella ordningsstörningar som kan uppstå där ett stort antal människor samlas förekommer en rad fotbollsrelaterade ordningsstörningar. De problem som ingår i begreppet fotbollsrelaterade ordningsstörningar kan främst vara:

- Alkohol- och narkotikapåverkade personer
- Pyroteknik
- Inkastande av föremål på plan
- Planinvasioner
- Bråk inne/utanför arenan
- Bråk på väg till och från match
- Organiserade bråk mellan firmor (nätverk av risksupportrar)
- Hot och trakasserier mot olika aktörer inom fotbollen

Svensk firmakultur

De större klubbarna i Sverige har firmor och detta tycks vara en ökande företeelse. Risksupportrarna eller "grabbar" som de kallar sig i firmorna, är ofta unga män mellan 15 och 30 år som tillsammans aktivt söker konfrontationer med andra likasinnade grupper. Våldet kan sägas vara organiserat i den bemärkelsen att kontakt, oftast via mobiltelefon, tas mellan de rivaliserande grupperna och dag, tid, plats och numerär bestäms. I bland klär sig firmamedlemmarna i olika färger eller har armbindlar eller liknande för att inte blanda ihop motståndarna med den egna gruppen under ett slagsmål. Många gånger sker så kallad "samling" dagen före en match. En samling kan sägas vara ett organiserat slagsmål mellan två firmor eller att en firma samlas på en pub innan matchen. Matchdagarna har dock hittills varit det största problemet och trenden går mot att våldet ökar vid arenorna och i dess omedelbara närhet

Firmamedlemmarna ser sig som en sorts elitsupportrar och medlemskapet i en firma är ett sätt att leva. Ordet *medlem* är något missvisande då man inte passivt blir medlem i en firma utan måste kvalificera sig och "visa sig lojal mot sina kamrater när det brakar loss". Firmamedlemmarna pratar ofta i termer som att fotbollsarenan är "manlighetens sista bastion". Machokulturen är extremt central inom dessa grupperingar och våldet är en del av detta.

En jämförelse kan göras mellan firmorna och den organiserade brottsligheten i den meningen att medlemmarna har olika funktioner i nätverket, även om de kan vara outtalade – någon har kontakt med övriga firmor, någon skaffar narkotika, någon är IT-ansvarig och så vidare. Många gånger videofilmas slagsmålet och läggs ut på internet. Slagsmålen kommenteras också flitigt på respektive firmas hemsida. Filmerna kan ses på bland annat www.youtube.com

Babyfirmor

På senare år har det utvecklats en ny företeelse inom firmakulturen, så kallade babyfirmor. De består av risksupportrar som är under 18 år och inte kommer in på krogarna där de äldre supportrarna oftast brukar samlas före och efter match, vilket gör att det sker en naturlig separering från de äldre. De slåss ofta för att bevisa vad de går för inför de äldre, i en del av en slags trappstegsprocess där man kvalificerar sig till nästa steg. Motsvarande kvalificering finns hos de kriminella mc-gängen.

En del av de ungdomar som regelbundet befinner sig i en supporterklack upplever inte matcherna enbart som punktarrangemang. En stor del av deras liv kretsar

kring detta och det anses kunna bidra till en flykt från en egen problemfylld tillvaro.

Ungdomarna i babyfirmorna som gör sig kända att delta i ordningsstörningar i samband med fotboll är ofta kända av de lokala sociala och polisiära myndigheterna i sina respektive bostadsområden enligt Program Supporter.

Mönstret är detsamma som för de vanliga firmorna, de går på samling och möter upp likasinnade på bestämda platser. Babyfirmornas slagsmål kan i många fall vara grövre, till exempel kan det förekomma vapen. Platserna för sammandrabbningar varierar, det kan vara i en förort, innerstaden, arenaområdet, en kranskommun eller någon annan stad i landet i samband med att klubbens lag spelar bortamatch.

Kartläggning av dagens arbete för att stävja det idrottsanknutna våldet

Sedan många år tillbaka bedriver idrottsklubbar och ideella föreningar verksamheter för att stävja huliganism och uppmuntra en sund supporterkultur. Några av de större klubbarna i Allsvenskan har i dag program som syftar till att påverka supportrarnas attityd och värderingar när det gäller uppträdandet på och kring arenorna. Det preventiva syftet är att öka individens anknytning till ett mer positivt nätverk och stärka individens självkontroll. Några exempel på den typen av åtgärder är:

AIK-stilen - Älska AIK varsamt

Programmet är ett förebyggande program som även riktar in sig på supportrar som hamnat eller riskerar att hamna snett i supporterskapet. Programmet samarbetar med Solna stad. Fältassistenter och besöker alla sjätteklassare i Solna och föreläser om kamratskap och rätt vägval (www.aikfotboll.se).

Stockholmsalliansen

Stockholmsalliansen är ett samarbete mellan AIK, Djurgårdens IF och Hammarby IF. Sedan år 1991 har alliansen engagerat sig i arbetet med och kring de olika supportergrupperingarna. Staden genom idrottsnämnden lämnar ett årligt bidrag till alliansen. Detta bidrag uppgår nu till 325 000. Även Solna stad stöttar alliansen med bidrag. Arbetet genomförs i samarbete med Stockholms stad, olika myndigheter och idrottsorganisationer.

Fotbollsalliansen

Tillsammans med Fryshuset arbetar i dag Fotbollsalliansen för att främja ett positivt supporterskap. En av grundtankarna är att förhindra ungdomar från att

söka sig till de så kallade firmorna. Målet med föreläsningsskampanjen är att nå samtliga högstadieskolor i Stockholms stad. Vid varje föreläsningstillfälle är allsvenska fotbollsspelare från de tre klubbarna inbjudna. Fotbollsalliansens strävan är att skapa ett alternativ för eleverna och visa dem att en supporter inte behöver använda våld för att betraktas som tillräckligt hängiven. Vidare betonar Fotbollsalliansen att supportrarna har en viktig roll i fotbollsvärlden inte minst för klubbarna som de håller på. De tre klubbarna med Stockholms anknytning AIK, Djurgården och Hammarby är delaktiga i Fotbollsalliansens arbete med att stödja en sund supporterkultur.

Utöver skolföreläsningar erbjuder Fotbollsalliansen stöd till föräldrar och till idrottsföreningar. (www.fryshuset.se).

Ge rasismen rött kort

Detta projekt är ett exempel på en svensk fotbollsgemensam kampanj som startades i förebyggande syfte för att förhindra att rasismen växer sig stark på läktarna. Rasismen har tyvärr inte bara visat sig på internationell nivå, utan också långt ner i det svenska seriespelet och även inom vår ungdomsfotboll. (www.svenskfotboll.se). Kampanjen innebär till exempel att en banderoll med ett antirasistiskt budskap visas på innerplan. Publiken och spelarna får större pappersark med logon "Ge rasismen rött kort" och vid spelarpresentationen håller alla spelare upp pappret. Lagkaptenerna ska också vid spelarpresentationen på innerplan läsa upp ett budskap om antirasism (www.svenskfotboll.se).

Program Supporter

Program Supporter är ett nätverk av fältarbetare från Stockholms stadsdelar och några kranskommuner. Målet är bland annat att förhindra nyrekrytering till negativt supporterbeteende och minska det destruktiva beteendet på och omkring idrottsevenemang.

Program Supporter arbetar både med socialt förebyggande fältarbete och med gängbearbetning. Det unika med Program Supporter är att fältassistenterna arbetar över stadsdelsgränserna genom att följa "sina" ungdomar in till arenorna. I samband med matchtillfällena möter fältassistenterna i Program Supporter upp och samtalar med ungdomar som avvisats från arenan under pågående match på grund av olämpligt uppförande. Fältassistenterna tar kontakt med de ungdomar som finns kvar utanför arenan under pågående match, för att ta reda på varför de dröjer sig kvar utan biljett. De avstyr också konflikter ungdomar emellan och lotsar dem till och från arenaområdet när det är stökigt. Tillsammans med socialjouren tar fältassistenterna i Program Supporter hand om berusade ungdomar och kontaktar

föräldrarna eller vårdnadshavare. Räddningstjänsten i Stockholm har huvudansvar för verksamheten.

Klocktornet

Klocktornet är en del av Djurgårdsandan och syftar till att stärka relationerna mellan supportrar, medlemmar i Järnkaminerna och Djurgården Fotboll. Lokalerna ska vara en daglig mötesplats där spelare, kanslipersonal, ledare och supportrar på ett naturligt sätt kan träffas och umgås. Genom verksamheten i Klocktornet vill klubben skapa möjligheten att knyta många ungdomar till klubben eller hjälpa till med vägledning (www.dif.se).

AIK Stilen Norra

AIK Stilen Norra är en grupp bestående av vuxna som närvarar vid AIK:s hemmamatcher. Syftet är att skapa trygghet och relationer med unga supportrar på och utanför Råsunda. Gruppen rör sig utanför Råsunda 1–2 timmar före matchstart och ungefär en timme efter avslutad match. Under matchen är de utspridda på den norra läktaren. Meningen är inte att AIK Stilen Norra ska ersätta polis, ordningsvakter eller publikvärdar utan finnas för att skapa förutsättningar för goda relationer till supportrarna (www.aikfotboll.se).

Ny lagstiftning

Idag finns en lag om tillträdesförbud vid idrottsevenemang där idrottsklubben som arrangerar ett evenemang har rätt att neka individer tillträde. I syfte att stärka skyddet mot brottslighet under idrottsarrangemang, och för att öka säkerheten vid dessa arrangemang föreslår regeringen ändringar i lagen. Ändringarna i lagen om tillträdesförbud innebär bl.a. att en polismyndighet får anmäla behov av tillträdesförbud till åklagaren. Härigenom kompletteras den initiativrätt som i dag enbart tillkommer idrottsorganisationer.

Vidare införs i lagen om tillträdesförbud en möjlighet för åklagaren att i brådskande situationer meddela interimistiska (tillfälliga) tillträdesförbud. Om det kan antas att ett interimistiskt tillträdesförbud kommer att meddelas, är den som stör ordningen eller äventyrar säkerheten vid ett idrottsarrangemang skyldig att på tillsägelse av polisman följa med till förhör.

I ordningslagen införs ett nytt kapitel med särskilda bestämmelser om ordning och säkerhet vid idrottsarrangemang på idrottsanläggningar. Enligt detta kapitel är det förbjudet att obehörigen beträda spelplanen och att kasta in föremål på spelplanen. Vidare är det förbjudet att inneha eller använda pyrotekniska varor på en

idrottsanläggning när ett idrottsarrangemang anordnas där. Ändringarna träder i kraft den 1 april 2009.

Tävlingsbestämmelser

Förutom spelregler på planen är fotbollsklubbarna underställda tävlingsbestämmelser som Svenska fotbollförbundet har fastställt. I dessa stipuleras bland annat att:

- Arrangerande och gästande förening är ansvarig för sina respektive spelares, ledares och supportrars uppförande i samband med och under match.
- Arrangerande förening är skyldig att informera publiken om vilka ordningsregler som gäller i samband med och under match. Dessutom ska arrangören se till att det råder god ordning bland publiken och vidta åtgärder för att skydda funktionärer och spelare för eventuella övergrepp.
- Föreningarna är skyldiga att identifiera och stänga av sina respektive ordningsstörande supportrar genom så kallad arrangörsavstängning och/eller att ansöka om tillträdesförbud annan och så vidare

Om en förening bryter upprättad överenskommelse eller på annat sätt visar brister i sitt arrangemangsansvar kan föreningen åläggas att betala en straffavgift om högst 25 000 kronor till SvFF. Likaså om en klubbs supportrar under eller i anslutning till match inom arenan avfyrat raketer eller antänt andra pyrotekniska pjäser, kastat föremål som medfört personskada eller inneburit fara för personskada, olovligen beträtt spelplanen och därmed skapat ordningsstörning kan klubben åläggas att betala en straffavgift om högst 25 000 kronor och dessutom upp till 500 000 kronor i böter till SvFF.

Övriga påföljder för klubbarna kan innebära att

- en eller flera matcher spelas på annan arena än föreningens ordinarie hemmaplan
- en eller flera matcher spelas inför tomma läktare
- en eller flera av föreningens hemma- och/eller bortamatcher ska spelas med en eller flera för åskådare stängda läktarsektioner och/eller
- att en förening åläggs att sätta upp nät eller annat skydd framför läktarsektion.

Stadsledningskontoret konstaterar att både existerande och kommande lagstiftning samt fotbollförbundets tävlingsbestämmelser ger klubbarna utrymme att vidta åtgärder mot åskådare som sätter våldet framför fotbollen.

Förslag på åtgärder

Stadsledningskontoret anser att mycket av det arbete som idag bedrivs av myndigheter och föreningar är ändamålsenligt. Stor vikt läggs vid långsiktiga aktiviteter genom dialog och tidiga insatser förändra den negativa supporterulturen.

Stadsledningskontoret anser att insatserna från myndigheter och det civila samhället måste synkroniseras effektivare. En uppsjö av sammanslutningar, idrottsföreningar och myndigheter jobbar med huliganproblematiken men det saknas en tydlig styrning.

Idag har Storstockholms brandförsvaret huvudansvaret för att driva Program Supporter och därmed samordna Stockholms stads insatser med andra aktörer. Stadsledningskontoret anser att ansvaret bör flyttas till idrottsnämnden som har breda och fortlöpande kontakter med idrottsrörelsen.

Inriktningen på det fortsatta arbetet med att uppnå en långsiktig sund supporterkultur ska ske genom nära samarbete med myndigheter, idrottsrörelsen och frivilligorganisationer, men med en tydligare synkronisering och projektledning.

Idrottsnämnden är även i vissa fall fastighetsägare till arenorna och kan därmed genom hyres - eller upplåtelseavtal ställa krav på klubbarna att krafttag ska tas mot huliganism. Idrottsnämnden bör även samordna stadens arbete som fastighetsägare i de fall andra förvaltningar eller bolag är hyresvärdar i syfte att staden agerar samfällt.

Huliganism är i grunden ett socialt problem. För att stävja den krävs att det långsiktiga arbete som idag bedrivs av olika myndigheter och ideella föreningar fortsätter och utvecklas.

För att skapa trygghet och stävja det konkreta problemet med våldet kring specifika idrottsevenemang i Stockholm anser stadsledningskontoret att större krav ska ställas på fotbollsklubbarna. Det är klubbarna som ansvarar för ordning vid sina evenemang. De måste tydligt visa att de inte tolererar huliganism. Redan idag finns redan de verktyg som behövs för detta. Ny lagstiftning från och med 1 april 2009 kommer sannolikt också att förbättra möjligheterna att vidta konkreta åtgärder.

Det är viktigt att Stockholms stad sänder tydliga signaler till fotbollsklubbarna att vi inte tolererar våld och en otrygg miljö på våra anläggningar eller på anläggningar som används av idrottsföreningar som direkt eller indirekt får ekonomiskt stöd av Stockholms stad.

Följande åtgärder föreslår stadsledningskontoret att staden genom Program Supporter ska verka för att genomföra tillsammans och i dialog med berörda idrottsföreningar.

Kortsiktiga åtgärder

1. Utöver själva idrotten kan positiva arrangemang genomföras utanför och inne på arenan i syfte att minska den aggressiva stämningen och att få åskådare att komma tidigare till arenan. På detta sätt undviks långa köer vilket skapar utrymme för en noggrannare visitering
2. Inför en senaste ankomsttid till arenan i syfte att skapa utrymme för en noggrannare visitering.
3. Var tydlig med att inte acceptera påtaglig onykterhet eller drogpåverkan vid inläppet.
4. Förlägg alla högriskmatcher under tidig dagtid på helger.
5. Utöka samarbetet med lokaltrafiken för att snabbt få bort åskådare från området runt arenan så att polisen kan koncentrera sig på de ordningsstörande supportrarna.
6. Fortlöpande översyn av den tekniska utrustningen för kameraövervakningen på arenorna i syfte att säkerställa identifiering.

Långsiktiga åtgärder

1. De olika aktörerna – arrangerande klubbar, supporterklubbarna, staden som arenaägare, polisen och andra berörda utarbetar tillsammans strategier för samverkan där det framgår vem som ansvarar för vad och vem som ska besluta och göra vad.
2. Staden, polisen och klubbarna ska göra fortlöpande översyner av anläggningarna i syfte att öka säkerheten och minimera riskerna för våld och inträngning på spelplanerna.

3. Vid derbyn och högriskmatcher bör det övervägas om det endast ska finnas sittplatser på anläggningarna.
4. Klubbarna och polisen samverkar fortlöpande med utbildning för de ordningsvakter som arbetar i samband med fotbollsmatcher.
5. Staden fortsätter att ekonomiskt stötta klubbarna i deras arbete med att skapa och stärka den positiva supporterkulturen.

Det behövs en sammanhållen strategi med åtgärder för att säkra tryggheten kring och på de enskilda idrottsevenemangen, men som också inkluderar problematiken med firmorna och kriminaliteten som dessa för med sig.

Arbetet med denna strategi ska göras i samarbete med de andra berörda kommunerna, offentliga aktörerna och klubbarna. Målet med strategin ska vara att skapa en trygg och positiv stämning på och omkring idrottsevenemang i Stockholmsområdet, och stävja hela det idrottsanknutna våldet.

Stadsledningskontoret anser att detta arbete ska ledas av Idrottsnämnden. I och med att ansvaret för Program Supporter idag åvilar det nybildade Storstockholms brandförsvaret bör en diskussion upptas med dem för att föra ansvaret till idrottsnämnden.